

Малишко В.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Доброскок С.С.

здобувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Malyshko Vitalina

Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda
State Pedagogical University

Dobroskok Stefaniya

Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda
State Pedagogical University

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЗМІЦНЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

THE DEVELOPMENT OF FINANCIAL POLICY AND STRENGTHENING THE FISCAL SECURITY OF UKRAINE

У статті охарактеризовано мету, сучасний стан фінансової політики, її складові та чинники формування. Виявлено проблеми й тенденції її розвитку, особливо щодо забезпечення бюджетної безпеки на основі всебічного оцінювання індикаторів і загроз останньої. Особлива увага серед них приділена наявності державного боргу та його аналізу, а також бюджетних видатків на потреби оборони й національної безпеки. Це дало змогу обґрунтувати пріоритетні завдання, напрями та джерела реалізації державної фінансової політики на середньострокову перспективу, визначити основні індикатори та інструменти їх досягнення щодо зміцнення бюджетної безпеки. Фінансова політика відіграє значну роль у забезпеченні функціонування національного господарства. Як форма реалізації функцій фінансів фінансова політика спрямована на досягнення цілей держави з мінімальними витратами та достатньою ефективністю. З іншого боку, системність, прозорість фінансової політики, підпорядкованість цілям та завданням загального соціально-економічного розвитку країни складає концептуально важливий методологічний підхід, який сприятиме ефективному використанню притаманних їй важелів та інструментів зміцнення державних фінансів й бюджетної безпеки загалом.

Ключові слова: фінансова політика, бюджетна безпека, дефіцит, державний борг, видатки, ресурси, механізми, інструменти.

В статье охарактеризованы цель, современное состояние финансовой политики, ее составляющие и факторы формирования. Выявлены проблемы и тенденции ее развития, особенно касательно обеспечения бюджетной безопасности на основе всестороннего оценивания индикаторов и угроз последней. Особое внимание среди них уделено наличию государственного долга и его анализу, а также бюджетных расходов на нужды обороны и национальной безопасности. Это дало возможность обосновать приоритетные задания, направления и источники реализации государственной финансовой политики на среднесрочную перспективу, определить основные индикаторы и инструменты их достижения по укреплению бюджетной безопасности. Финансовая политика играет значительную роль в обеспечении функционирования национального хозяйства. Как форма реализации функций финансов финансовая политика направлена на достижение целей государства с минимальными затратами и достаточной эффективностью. С другой стороны, системность, прозрачность финансовой политики, подчиненность целям и задачам общего социально-экономического развития страны составляет концептуально важный методологический подход, который будет способствовать эффективному использованию присущих ей рычагов и инструментов укрепления государственных финансов и бюджетной безопасности в целом.

Ключевые слова: финансовая политика, бюджетная безопасность, дефицит, государственный долг, расходы, ресурсы, механизмы, инструменты.

The article described the purpose, the modern state financial policy, its components and factors of formation. Problems and tendencies of its development, especially in terms of ensuring fiscal security based on a comprehensive assessment of the indicators and threats last. Particular attention is among them paid to the state debt and its analysis, and budget expenditures on defense and national security. This gave the opportunity to explain the priorities and directions of realization of state financial policy in the medium term, to identify the main indicators and instruments of their achievement to strengthen fiscal security. Fiscal policy plays a significant role in the functioning of the national economy. From its components depends on the investment attractiveness of sectors and activities, financial and budgetary security, financial-economic sustainability of economic entities, socio-economic growth in General. As a form of realization of the functions of Finance, financial policy aimed at achieving the goals of the state with minimal cost and reasonable efficiency. Ensuring its effectiveness is possible provided a well-founded analysis and assessment of the state, as well as diagnostics and forecasting development based on the identified priorities of the growth. On the other hand, system city, transparency of financial policy, subordination to the goals and objectives of the overall socio-economic development of the country is a conceptually important methodological approach that will promote effective use of its inherent levers instruments for strengthening public finances and budgetary security in general. The financial policy of the country needs good institutions for implementation is well structured, provides great mission to justify and maintain budget of income and expenditure, social protection of the population. However, its development in conditions of permanent world and national financial crisis, a recession in the real sector of production characterize significant problems and contradictions. This is manifested in the growth of external debt, the need to ensure increasing military expenditure, inflation and devaluation of the national currency, the threats and risks fiscal security. So important to solve these problems, including strengthening of budget security is the further development of financial policy based on the improvement of financial tools, instruments and mechanisms of support of domestic commodity production, profit-making industries and enterprises, increase public financial resources, disbursements and the reduction in the external debt.

Key words: fiscal policy, fiscal security, the deficit, national debt, spending, resources, machinery, tools.

Постановка проблеми. В умовах великого зовнішнього боргу та його збільшення, значних соціальних видатків для переселенців зі Сходу, зменшення надходжень до бюджету через зупинку значної кількості промислових підприємств, знецінення національної валюти особливої уваги потребує дослідження національної фінансової політики та бюджетної безпеки. Саме вони визначають ефективність відтворення фінансових ресурсів країни, виконання її фінансових функцій в усіх сферах життєдіяльності населення, забезпечення фінансових джерел національної безпеки загалом.

З іншого боку, важливим завданням національної фінансової політики є нарощування фінансових ресурсів на основі зростання базових факторів формування валового внутрішнього продукту (ВВП), тому поглиблених розробок потребує обґрунтування її спрямованості на усунення диспропорцій у розподілі первинних доходів між працею, капіталом та державою; зростання ролі бюджетних фінансів у підвищенні добробуту населення, зміцненні обороноздатності країни, поліпшенні міжнародного іміджу країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням фінансової політики та бюджетної безпеки займалися відомі вітчизняні науковці, зокрема О. Білик, І. Валуйський, Е. Гатаулліна, Л. Зверук, В. Кравець, С. Онищенко, Т. Сіташ, О. Тарасова, В. Ящук.

У їхніх працях висвітлено зміст, складники й механізми здійснення державної фінансової політики, проблеми формування й використання бюджетних ресурсів та управління бюджетним процесом. Проте її зміст, структура, сукупність інструментів та напрямів здійснення в умовах значного зовнішнього боргу, дефіциту бюджету на тлі посилення загроз бюджетній та національній безпеці загалом потребують подальшого наукового опрацювання.

Метою статті є аналіз змісту, складників, проблем і тенденцій розвитку державної фінансової політики, виявлення її ризиків і загроз, методів протидії ним, отже, формування й зміцнення бюджетної безпеки країни на перспективу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова політика є однією з головних функцій державної діяльності. Вона спрямована на ефективний розподіл фінансових ресурсів та їх використання для забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку суспільства й сталого розвитку довкілля. Її основними завданнями є формування механізму фінансового управління, регулювання й стимулювання організаційно-інвестиційних, інноваційних, виробничо-економічних та соціальних процесів у життєдіяльності суспільства. Щоби забезпечити покращення добробуту громадян, фінансова політика повинна спрямовуватись на постійне зростання економіки, для чого

потрібно забезпечувати рівень оптимізації розподілу валового внутрішнього продукту. Загалом вона повинна мати чітку стратегію та враховувати можливості й потреби національної економіки.

На нашу думку, слід погодитися з Е. Гатаулліною про те, що пріоритетними заходами державної фінансової політики, вжиття яких відбувається в країнах з розвинутою та трансформаційною економікою, є підвищення фіскальної ефективності податкової системи, вдосконалення системи управління державними фінансами, підвищення дієвості механізму середньострокового бюджетного планування та прогнозування. Також до них належить зниження показників структурного дефіциту бюджету та державного боргу, оптимізація видаткової частини бюджету [1].

Отже, в такому розумінні фінансова політика є одним з основних інструментів розвитку суспільства та регулює соціально-економічні процеси. У період структурних реформ її вплив на економіку необхідно посилювати, вдосконалюючи фінансові механізми та інструменти економічного зростання. Дуже важливим є створення такої структури фінансової системи, яка би базувалась на взаємодії державного регулювання економічних процесів та механізмів саморегулювання. Для цього потрібна відповідна інституційна система з розвинутими фінансовими інститутами. Ініціювання змін у структурі фінансових відносин, своєчасне врахування впливу зовнішніх соціально-економічних та виробничо-економічних факторів є важливими новітніми завданнями фінансово-економічної політики.

Як зазначає В. Кравець, під час формування фінансової політики на середньострокову перспективу необхідно враховувати вплив екзогенних та ендемогенних факторів на економічну систему, які визначають тенденції соціально-економічного розвитку. До екзогенних факторів належать темпи зростання валового внутрішнього продукту країн, що формують попит на основні групи товарів вітчизняного експорту; рівень цін на продукти експорту та імпортовані енергоносії; обсяги та структура іноземних інвестицій; кон'юнктура на світових фінансових ринках, яка впливає на можливості держави здійснювати запозичення та операції щодо рефінансування державного боргу.

До ендемогенних або внутрішніх факторів належать частка перерозподілу валового внутрішнього продукту через бюджет та державні цільові фонди; прогнозований обсяг бюджетних доходів та видатків, дефіциту (профіциту) бюджету; обсяг прямого та гарантованого державного боргу; показники співвідношення

заощаджень та інвестицій в економіку, грошово-кредитного регулювання [2]. Як зазначає В. Малишко, реалізація фінансової політики держави здійснюється у вигляді комплексу заходів, вжиття яких відбувається через фінансове право, фінансову систему та фінансовий механізм задля найбільш повного виконання фінансами своїх функцій. Через норми фінансового права та елементи фінансової системи й фінансового механізму здійснюється реалізація положень концепції економічного розвитку. Якщо остання відсутня, то напевно чи можна говорити про ефективну фінансову політику загалом [3, с. 4].

Нині вітчизняні науковці, досліджуючи фінансову політику України, зазначають, що її проблемними наслідками є низька конкурентоспроможність та відсутність динаміки зростання національної економіки, а також повільне впровадження нової моделі фінансового механізму. Тільки системне вирішення зазначених проблем належним чином дасть країні можливості поступального розвитку. За наявного ресурсного потенціалу та належного фінансового забезпечення його відтворення вона має всі можливості займати вищі позиції в рейтингах серед найрозвинутіших країн світу. Так, Т. Сіташ вважає, що поглиблення ринкових реформ на інноваційних засадах та їх прискорення, радикалізація системних перетворень можуть забезпечити прогресивний розвиток країни [4].

Як вже зазначалося, державна фінансова політика є важливою складовою соціально-економічної політики держави. До основних її складників можна віднести бюджетно-податкову політику, грошово-кредитну політику та політику управління державним боргом. Ці види розкривають сутність, напрями й механізми формування фінансової політики держави загалом, адже саме від їх показників залежать економічний розвиток та бюджетна безпека країни. Зміст нинішнього етапу розвитку фінансової політики розроблено на основі вимог фінансової стратегії та з урахуванням сформованих соціально-економічних умов. Вона насамперед передбачає системне управління фінансами, виявлення й розвиток джерел збільшення державних фінансів, збалансування надходжень та видатків.

Для економічного зростання потрібно створити систему ефективного управління державними фінансовими ресурсами. На нашу думку, її важливим завданням є подолання чинників, що здійснюють негативний вплив на бюджетну безпеку країни. Насамперед до них належать великий дефіцит державного бюджету; зростання внутрішнього й зовнішнього державного

боргу; недостатні податкові внески великих корпорацій та холдингів, які зареєстровані в офшорах; значне фіскальне навантаження на малий та середній бізнес, фізичних осіб, що не дає змогу середньому класу зміцнитися; зростання незавершеного будівництва; знецінення національної валюти.

Для їх подолання потрібно виробити таку стратегію, яка би давала змогу уникати цих явищ та знаходити оптимальні шляхи їх нівелювання. Проте фінансова політика, що реалізується через фінансову систему країни, не завжди відповідає стандартам економічно розвинених країн ЄС. Ми вважаємо, що В. Ящук має рацію в тому, що її основними напрямками на середньострокову перспективу мають бути оптимізація розміру бюджетного дефіциту; підвищення ефективності формування видатків бюджету, використання бюджетних коштів; посилення регулюючої функції податкової системи; проведення ліберальної монетарної політики; удосконалення системи управління державними фінансами з одночасним стимулюванням економічного зростання шляхом використання відповідних інституційних фінансових механізмів [5].

Крім вказаного раніше, триваючі військові дії на сході країни, необхідність здійснення величезних соціальних виплат населенню, зменшення реального сектору економіки, практична відсутність бюджетоутворюючих державних підприємств привели до певної розбалансованості структурних складників бюджетної системи. Це викликає занепокоєння станом бюджетної безпеки та її розвитком на перспективу. Як вважає О. Тарасова, бюджетна безпека розуміється як рівень забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості державних фінансів, що дає можливість органам державної влади максимально ефективно виконувати покладені на них функції [6].

Подібної думки дотримуються Л. Зверук та О. Білик, визначаючи бюджетну безпеку як спроможність бюджетної системи забезпечити фінансову самостійність та стійкість держави, ефективно використовувати бюджетні кошти в процесі виконання функцій соціального захисту, державного управління та міжнародної діяльності, фінансування науки, освіти, культури й охорони здоров'я, забезпечення національної безпеки та оборони, реалізації інвестиційної та екологічної політики [7].

Доповнюючи попереднє визначення, Л. Зверук зазначає, що «бюджетна безпека держави – стан забезпечення платоспроможності (рівень бюджетного потенціалу) держави щодо виконання нею своїх функцій із урахуванням балансу доходів і видатків державного

й місцевих бюджетів та доцільності, законності й ефективності використання бюджетних коштів на всіх рівнях» [8]. Проаналізувавши термін «бюджетна безпека», можемо зауважити, що найважливішими її критеріями є ефективно використання позикових коштів для фінансування бюджетних видатків, визначення необхідних цілей, які б відповідали інтересам держави, контроль за ефективністю використання бюджетних коштів згідно з бюджетним законодавством.

Бюджетна безпека – це фінансова стійкість державних фінансів, системна допомога органам державної влади ефективно виконувати свої функції. Бюджетна безпека оцінюється через відношення дефіциту (профіциту) державного бюджету до ВВП (%); рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет (%); відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування та погашення державного боргу до доходів державного бюджету (%) [8]. Основними характеристиками бюджетної безпеки має бути співвідношення доходів та видатків державного й зведеного бюджетів. Якщо ці характеристики не задовольнятимуть бюджетну безпеку, то будуть порушуватися інші індикатори.

Також вважається, що співвідношення податкових та неподаткових надходжень забезпечує нестабільність бюджетних доходів загалом, але податкові надходження більш стабільні, економічно обґрунтовані, завдяки чому вони позитивно впливають на рівень бюджетної безпеки держави. Економічне зростання нашої держави буде досягнуто, якщо буде зменшене податкове навантаження на вітчизняних виробників продукції, а зменшення видатків держави приведе до зменшення дефіциту бюджету України. Саме ці показники будуть пріоритетними напрямками реформування економіки країни [9].

У табл. 1 наведені значення обсягів та динаміки державного боргу країни.

Отже, основними загрозами для бюджетної безпеки визначено високий рівень державного боргу, який станом на 31 січня 2019 року складав 2 171 918 млн. грн.; його постійне збільшення (він зріс на 242 159 млн. грн. проти обсягу 2016 року); зменшення обсягу внутрішнього боргу, який гарантовано державою; наявність все ще значної його негарантованої частки. При цьому зовнішній борг гарантується державою у значно більших обсягах, ніж внутрішній. Динаміку державного боргу у відсотках до валового внутрішнього продукту ілюструє рис. 1.

Незважаючи на поступове зменшення обсягів зовнішнього державного боргу відносно ВВП (рис. 1), співвідношення залишається досить значним, складаючи на початок 2019 року до 55,1%. Проте його критичне значення на рівні

80,9% у 2016 році вдалося знизити на суттєву величину, а саме 25,8%. У табл. 2 наведені дані дефіциту державного бюджету та його динаміки як важливі індикатори ефективності фінансової політики та бюджетної безпеки країни.

Аналіз даних табл. 2 вказує на значні коливання бюджетного дефіциту. Так, у 2017 році його вдалося значно скоротити проти 2016 року, а саме на 22 280 млн. грн., або на 32%, однак вже у 2018 році він зріс проти попереднього року майже вдвічі, а саме на 46 266 млн. грн., або на 96%. Притому, що у 2018 році відбувалися значні надходження від приватизації та фінансових операцій, але значно менші запозичення з урахуванням погашення.

У 2019 році дефіцит державного бюджету вдалося дещо знизити, а саме на 3,6 млн. грн., але його загальний обсяг залишився досить значним (рис. 2).

Наявність бюджетного дефіциту значною мірою зумовлюється не тільки зниженням виробничо-економічних показників розвитку національного господарства, недосконалим оподаткуванням великого бізнесу та зменшеннями надходженнями від його діяльності, але й значними видатками на фінансування оборони та збройних сил (рис. 3).

Так, обсяг видатків державного бюджету на фінансування потреб оборони та безпеки у 2016 році становив 58 097 млн. грн., у 2017 році – 68 859 млн. грн., у 2018 році – 98 800 млн. грн. Станом на 31 січня 2019 року його величина дорівнювала 102 910 млн. грн. Це на 4 110 млн. грн., або на 4%, більше, ніж у 2018 році, та на 44 813 млн. грн. і 44% більше, ніж у 2016 році.

Дані рис. 3 вказують на деяке зниження військових видатків відносно ВВП за їх абсо-

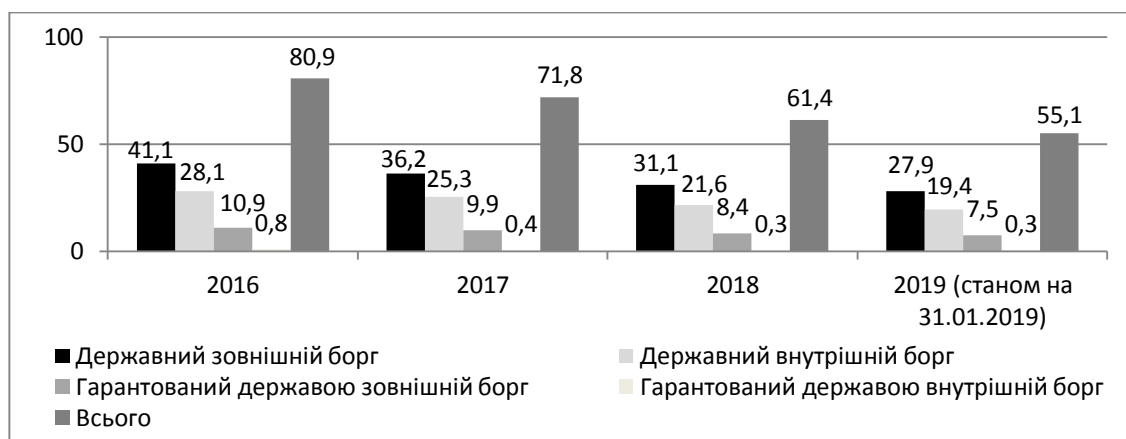

Рис. 1. Обсяги та динаміка державного боргу України, % до ВВП

Джерело: побудовано авторами на основі даних Міністерства фінансів України [11]

Таблиця 1

Державний борг України, млн. грн.

Показник	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік (станом на 31 січня 2019 року)
Державний зовнішній борг	980 185	1 080 310	1 099 408	1 101 898
Державний внутрішній борг	670 646	753 399	761 089	764 657
Гарантований державою зовнішній борг	259 843	294 685	297 810	295 170
Гарантований державою внутрішній борг	19 084	13 280	10 320	10 193
Всього	1 929 759	2 141 674	2 168 627	2 171 918

Джерело: складено на основі даних Міністерства фінансів України [11]

Таблиця 2

Дефіцит державного бюджету та його динаміка, млн. грн.

Показник	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік (станом на 31 січня 2019 року)
Запозичення з урахуванням погашення	177 261	120 437	71 681	73 678
Надходження від приватизації	189	3 377	355	17 100
Надходження від фінансових операцій	-107 319	-75 964	22 080	-46
Всього	70 130	47 850	94 116	90 732

Джерело: складено на основі даних Міністерства фінансів України [11]

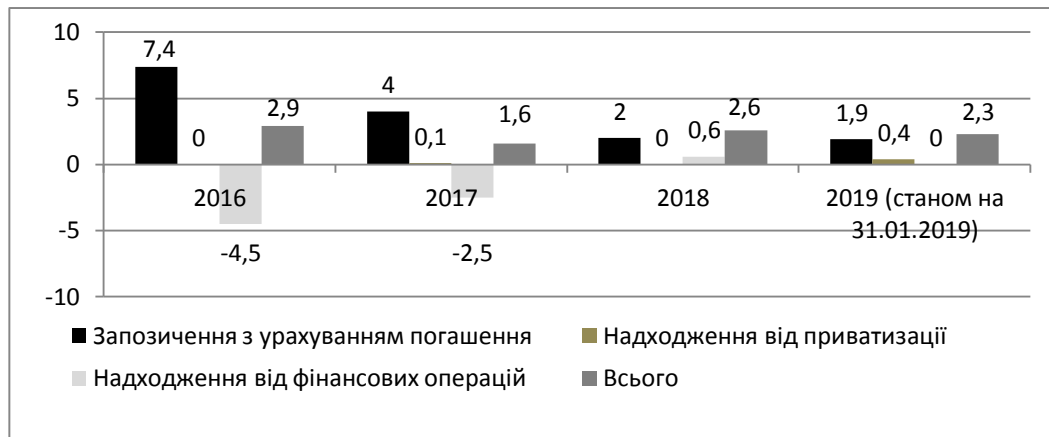

Рис. 2. Динаміка дефіциту державного бюджету, % до ВВП

Джерело: побудовано авторами на основі даних Міністерства фінансів України [11]

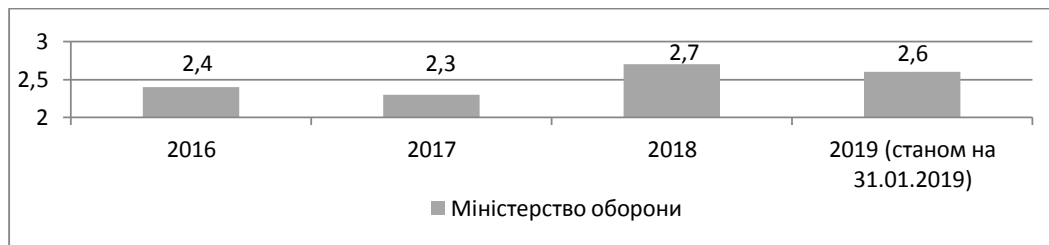

Рис. 3. Динаміка видатків державного бюджету на фінансування потреб оборони та безпеки, % до ВВП

Джерело: побудовано автором на основі даних Міністерства фінансів України [11]

лютного зростання у грошовому виразі. Таким чином, проаналізувавши зазначені та інші індикатори ефективності фінансової політики й бюджетної безпеки, можемо зробити висновки, що нині державні фінанси, процеси їх формування й відтворення, джерела надходжень не мають достатньої стабільності. Це негативно впливає на соціально-економічний розвиток та бюджетну безпеку країни. Для зміцнення бюджетної безпеки необхідно створити таке інституційне середовище в інформаційному, економічному, соціальному, політичному та правовому аспектах, яке буде збалансовувати бюджетний та податковий процеси. Як їх пріоритети обґрунтовані розроблення сукупності індикаторів, інструментів, методів, механізмів уникнення загроз бюджетній системі країни; підтримка бюджетної спроможності держави; розвиток бюджетної децентралізації; зменшення бюджетного дефіциту й державного боргу; системний моніторинг та контроль фінансових ресурсів; стратегічне планування й прогнозування фінансів; залучення громадян до управління публічними фінансами.

Висновки з проведеного дослідження. Фінансова політика є важливою складовою

соціально-економічної політики держави, яка забезпечує бюджетну безпеку, соціально-економічне зростання та має чітке стратегічне спрямування. В сучасних умовах господарювання вона спрямована на зменшення зовнішнього боргу, пошук внутрішніх фінансових джерел для зміцнення обороноздатності, країни, забезпечення соціального захисту населення, здійснення адміністративно-територіальної, освітньої, медичної реформ, розвиток громадянського суспільств загалом за умов збереження й посилення бюджетної безпеки.

Бюджетна безпека розуміється не тільки як інструмент забезпечення та регулювання соціально-економічного розвитку національного господарства. Вона є гарантією фінансової стабільності країни, цілісності та єдності фінансової системи, подолання різних загроз і ризиків у фінансовій сфері. Отже, перспективи подальших досліджень цієї важливої проблематики мають бути пов'язані з подальшим пошуком інструментів удосконалення фінансової політики та збереження бюджетної безпеки, зокрема, на засадах діджиталізації, автоматизації та інших інноваційних укладів високого порядку.

Список використаних джерел:

1. Гатаулліна Е. Державна фінансова політика у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2015_27%281%29_25.
2. Кравець В. Основні напрями фінансової політики в умовах економічних перетворень. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4151&i=8>.
3. Малишко В., Пучко А. Фінансова політика України на сучасному етапі. *Траекторія науки*. 2017. Т. 3. № 1. С. 4.1–4.8.
4. Сіташ Т. Фінансова політика держави: прагматика та проблематика. *Академічний огляд*. 2015. № 1 (42). С. 29–34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2015_1_6.
5. Ящук В. Фінансова політика в умовах економічних перетворень. URL: <https://knteu.kiev.ua/file/NzM1OQ==/ab0627d04c00563fc649a7575cb93e21.pdf>.
6. Тарасова О. Фінансова політика і бюджетна безпека України. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2018_10_1_11.
7. Зверук Л., Білик О. Бюджетна безпека як важливий пріоритет розвитку бюджетної системи України. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2017_2_8.
8. Зверук Л. Фінансова безпека – основа стабільного розвитку України. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2016_7_21.
9. Валуйський І. Сучасний стан забезпечення бюджетної безпеки України URL: http://www.confcontact.com/2016-ekonomika-i-menedzhment/7_valujskij.htm.
10. Онищенко С. Засади формування ефективної державної політики, орієнтованої на забезпечення бюджетної безпеки. URL: http://papers.univ.kiev.ua/1/ekonomika/articles/onishchenko-s-bases-of-public-policy-formation-directed-at-ensuring-budget-secur_24560.pdf.
11. Міністерство фінансів України. URL: <https://www.minfin.gov.ua>.

References:

1. Hataullina E. Derzhavna finansova polityka u krainakh z rozvynutoiu ta transformatsiinoiu ekonomikoiu [State financial policy in developed and transformational economies]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2015_27%281%29_25.
2. Kravets V. Osnovni napriamy finansovoi polityky v umovakh ekonomichnykh peretvoren [The main directions of financial policy in the context of economic transformation]. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4151&i=8>.
3. Malyshko V., Puchko A. (2017). Finansova polityka Ukrainy na suchasnomu etapi [Financial policy of Ukraine at the present stage]. *Traiektoriia nauky*. Т. 3. № 1. S. 4.1–4.8.
4. Sitash T. (2015). Finansova polityka derzhavy: prahmatyka ta problematyka [Financial policy of the state: pragmatics and problems]. *Akademichnyi ohliad*, 1 (42), 29–34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2015_1_6.
5. Iashchuk V. Finansova polityka v umovakh ekonomichnykh peretvoren [Financial policy in conditions of economic transformation]. URL: <https://knteu.kiev.ua/file/NzM1OQ==/ab0627d04c00563fc649a7575cb93e21.pdf>.
6. Tarasova O. Finansova polityka i biudzhethna bezpeka Ukrainy [Financial policy and budget security of Ukraine]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2018_10_1_11.
7. Zveruk L., Bilyk O. Biudzhethna bezpeka yak vazhlyvyi priorytet rozvytku biudzhethnoi systemy Ukrainy [Budget security as an important priority of the development of the budgetary system of Ukraine]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2017_2_8.
8. Zveruk L. Finansova bezpeka – osnova stabiľnoho rozvytku Ukrainy [Financial security is the basis of the stable development of Ukraine]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2016_7_21.
9. Valuiskiy I. Suchasnyi stan zabezpechennia biudzhethnoi bezpeky Ukrainy [The modern state of budget security of Ukraine]. URL: http://www.confcontact.com/2016-ekonomika-i-menedzhment/7_valujskij.htm.
10. Onyshchenko S. Zasady formuvannia efektyvnoi derzhavnoi polityky, oriietovanoi na zabezpechennia biudzhethnoi bezpeky [Principles of the formation of an effective state policy focused on ensuring budget security]. URL: http://papers.univ.kiev.ua/1/ekonomika/articles/onishchenko-s-bases-of-public-policy-formation-directed-at-ensuring-budget-secur_24560.pdf.
11. Ministerstvo finansiv Ukrainy [Ministry of Finance of Ukraine]. URL: <https://www.minfin.gov.ua>.